

YAHYA KEMAL İKİEMİL

YAHYA Kemal Beyatlı almış beş yaşına ermiş... Öylek (*zaman*) dediğin de ne hızlı akıyor! bir de bakıyoruz, kaçayıvermişiz... İstanbul Türk Ocağı'nda onu ilk gördüğüm gün dünmüş gibi geliyor bana. Bir delikanlıydı o, benimle arkadaşlarım birer çocuktuk, Fuzuli'den, Hugo'dan, Türk, Fransız birçok ozanlardan yıllar (*Şiirler*) okudu, şairdik, büyülenmişe döndük. Pek mi güzeldir yır okuması? Bilmiyorum, aradan bunca yıl geçti, çok düşündüm, Yahya Kemal'in yır okuması güzel midir, değil midir, kestiremedim. Ona öykünmeğe (*taklit etmeğe*) kalkanlar çoğu bayağılığa düşer, gülünç olur, onun okuması ise sarıverir dinliyenleri. Söylediği köküklerin (*mısrarların*) hepsini birer birer duymazsınız, yorularını (*mânalarını*) anlamazsınız, gene de tansiklersiniz (*hayran olursunuz*), başka bir acuna, yıllar acununa geçmişsinizdir. Yahya Kemal o okuması ile bize o gün yırın yorudan ayrı, yorudan üstün bir ögesi (*unsuru*) olduğunu sezdirmişti, gökçe-yazınımıza (*edebiyatımıza*), düşünün yaşamımıza (*fikir hayatımıza*) en büyük yararlığı işte bu olmuştur.

Kendi yırları da o görüşün birer ürünüdür (*mahsulüdür*). Bizde eskiden yok muydu bu? Vardı öğseyin (*elbette*), Baki'nin, Naili'nin, Nedim'in yırları hep biçim kaygısıyla yazılmıştır. Ancak bu kaygı bizde çoktan yitmişti, Abdülhak Hâmit'in, Ekrem Beyin, Tevfik Fikret'le arkadaşlarının yırlarında birtakım başka yititler (*meziyetler*) bulunabilir, biçim kaygısı olduğu ise ileri sürülemez. Onların yapıtlarında (*eserlerinde*) bulabileceğiniz değerleri başka bir dille, düzeyitle (*nesirle*) de söyleyebilirsiniz, Yahya Kemal okuması ile olsun, kendi yırları ile olsun, bize yırın başka bir dile çevirilemeyeceğini, düzeyite geçirilemeyeceğini gösterdi.

DAHA ilk günlerden sevilmiş, beğenilmişti onun yırları. Yadırganmadı. Bize yıllardan beri yitirdiğimiz, unutamadığımız, özlemine çektiğimiz bir güzelliği getiriyordu da onun için beğenilip sevilirdi, onun için yadırganmadı. Bunu salt bir övgü olarak söylemiyorum, ben bir ozanın önce yadırganmasını, kolay kolay anlaşılmasını isterim. Gökçe-yazın acunu, öteden beri bildikleri, öteden beri alışık oldukları nenlerden (*şeylerden*) başkasına karşı koymağa kalkan kimselerle doludur. Bizim gökçe-yazın acunumuzda ise, ilk günden beri, genç, yaşlı, Yahya Kemal'i çekemiyenler, onun yıldan yıla artan ünü ile uykuları kaçıp dış biliyenler oldu, ancak onun yırını anlamıyanlar olmadı. Demek Yahya Kemal'in yırlarının özünde bir yenilik, gerçek bir yenilik, bu toplumda yadırganacak bir nen yoktu. O da öteki ozanların konularını alıyor, o da onların uydukları kiplere (*kalıplara*) uyuyor, o da onların söylediklerini söylüyordu, ancak onlardan daha iyi, daha pürüzsüz olarak söylüyordu. Bunun için Yahya Kemal'in yırlarında, örneğin (*meselâ*) Hugo'nun, ya Baudelaire'in, Mallarmé'nin Fransız gökçe-yazınına, Tevfik Fikret'in Türk gökçe-yazınına getirdiklerine benzer bir yenilik aramalıdır, alanı, görceği (*ufku*) genişletmemiştir o, kendisinden önce var olana bir nen katmamıştır, bulduğunu işlemiş, inceltmiştir. Hugo'nun Baudelaire'e yazdığı bir betiyi (*mektubu*) söylerler: "siz bize yeni bir ürperiş getirdiniz..." Bu sözül Yahya Kemal için kullanamayız.

Bunu söylemekle Yahya Kemal'in değerini küçültmek mi istiyorum? Hayır. Onun büyük bir ozan olduğunu, bugünün en önemli Türk ozanı olduğunu ben de bilirim. Ancak Yahya Kemal bir başlangıç değildir, bir sondur. Kendinden önce de bilinen, var olanı olgunlaştırmıştır, yetkinleştirmiştir (*mükemmelleştirmiştir*), bize yeni bir yır kaynağı göstermemiştir.

Yazan:

ATAÇ

ZİYA Gökalp bir gün 'Yahya Kemal'e: "Harâbisin, harâbâtî değilsin, — Gözün mâzidedir, âti değilsin" diye takılmış. Bu söz, söylendiğinde, büsbütün doğru değildi. Biliyoruz ki o yıllarda Yahya Kemal ileriye, geleceği düşünen bir ozandı, eski ile uğraşması geçmişi bilip geleceği ona göre kurmak içindi. Ancak Ziya Gökalp'a yanıtını (*cevabını*) bilmem şimdi de ekiliyebilir mi (*tokrar edebilir mi*)? "Ne harâbî, ne harâbâtîyim, — Kötü mâzide olan âtiyim." Eskiye, geçmişe o denli kapıldı ki artık kendini alamıyor. Bir koçaklama (*destan*) mı yazacak, Hakan I. Selim'i düşünüyor. İstanbul'u mu övecek, yeni İstanbul'u göremiyor, Üsküdar'ı, Kocamustafapaşa'yı anlatıyor, Süleymaniye'de bayram yüküncünü (*namazını*) anlatıyor, I. Selim'de eskiliği, Üsküdar'da, Kocamustafapaşa'da, bayram yüküncünde bugünün düşünüşüne, bugünün acun görüşüne karşı koyan özü beğeniyor. Artık geçmişten aldığı hızla yarını, geleceği kurmağa çalışıyor, geçmişin güzellikleriyle esrikleşmiş (*mest olmuş*), o güzellikler kalabilsin diye kendisinin de pek bağlı olmadığını

inançların, kendisinin katlanılabileceği bir yaşayışın yarın da sürmesini istiyor. Tevfik Fikret bir yırında: "... mâziye, yâni rüyâya..." der, Yahya Kemal de o geçmiş denen düşe daldı, o uykusundan uyanmak istemiyor. Bizim, bugünün kişilerinin de birtakım inançlarımız, birtakım dileklerimiz var, bugünün de çarpışmaları, acıları, eğlenceleri, gülmeleri, göz yaşları ile, sıkıntıları, sevinçleri, korkuları, umutlarıyla bir yaşaması var, Yahya Kemal onları bilmiyor demiyorum, çoğumuzdan iyi anlar, iyi bilir onları; ancak onları dörütüne (*sanatine*), yırına sokmak istemiyor.

Bir dörütüne (*sanatkâra*), bir ozana karşı bir eğilim havası (*procès de tendance*) açmanın ne denli yersiz, ne denli gülünç olduğunu bilirim, Yahya Kemal'in de toplumun yönetimine değgin düşüncelerini incelemeğe, onları çürütmeğe kalkmıyorum. Ancak şunu söylemek istiyorum: Bugün aramızda yaşayan, çok sevdiğimiz bir ozanın yalnız geçmişe bakmakla kalmayıp bizim yaşayışımıza da ilgilenmesini dilerdik. Bir yır konusu olmak yalnız dünün yaşayışına vergi değildir, bugünün yaşayışından da yırlar çıkarılabilir. Yahya Kemal gibi büyük, usta ozanlar buna yanaşmadıkları için ancak toy, beceriksiz ozanlar bugünün yaşayışını söylemeğe yelteniyor, bunun dörütünde de, yeni kurulan yaşayışa da kütülüğü dokunuyor.